

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

"Страхове посередництво"

вибіркова

**Освітньо-професійна
програма:**

Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціальність:

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Галузь знань:

07 «Управління і адміністрування»

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський)

Факультет:

економічний

Мова навчання:

українська

Розробники:

**Попова Л.В., доцент кафедри фінансів і кредиту,
к.е.н., доцент**

Профайли викладачів:

<https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/popova-rusul-lyubov-vasylivna>

Контактний тел.:

+380954969093

E-mail:

l.popova@chnu.edu.ua

Консультації:

**он-лайн консультації - згідно з графіком
очні консультації – за попередньою домовленістю**

1. Анотація навчальної дисципліни. Важливість страхування в сучасній економіці є очевидною, оскільки за допомогою страхування реалізується захист майнових інтересів юридичних та фізичних осіб, а також держави загалом. Основу ефективного функціонування страхового ринку складають стабільні страхові компанії, свідомі страхувальники та розвинені страхові посередники, зокрема страхові/перестрахові брокери та страхові агенти, а також ряд непрямих страхових посередників. Дисципліна «Страхове посередництво» спрямована на вивчення особливостей діяльності страхових посередників, їх об'єднань на страховому ринку, механізму надання страхових послуг; а також дослідження діяльності страхових посередників на світовому фінансовому ринку та механізму їх регулювання. Дисципліна «Страхове посередництво» належить до блоку вибіркового освітніх компонент, запропонованих здобувачам освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

2. Мета навчальної дисципліни: поглибити теоретичні положення та практичний досвід діяльності страхових посередників, а також оволодіння професійними навичками та прийомами, пов'язаними з використанням технічного та фундаментального аналізу роботи страхових посередників та їх ролі на фінансовому ринку в цілому. Вивчення цієї вибіркової дисципліни дозволить здобувачам освіти набути додаткових компетентностей з метою їх професійного зростання.

3. Пререквізити. Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Страхове посередництво», - це «Фінанси», «Страхування», «Гроші та кредит».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Страхове посередництво» сприяє поглибленню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності;
- здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання;
- здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання:

- знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем;
- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	III	VI	3	90	2	15	30	-	-	45	-	залік
заочна	III	VI	3	90	2	4	6	-	-	80	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Загальні положення посередницької діяльності на страховому ринку												
Тема 1. Страхові посередники: види, функції, особливості діяльності Мета: розглянути теоретичні аспекти діяльності страхових посередників їх види, функції та принципи; з'ясувати роль посередників на страховому ринку.	12	2	4	-	-	6	13	1	1	-	-	11
Тема 2. Страхові та перестрахові брокери на страховому ринку. Мета: дослідити діяльність страхових та перестрахових брокерів на ринку; розглянути механізм купівлі/продажу страхової послуги за допомогою цих посередників.	12	2	4	-	-	6	11	-	1	-	-	10
Тема 3. Асоціації та об'єднання страхових посередників Мета: охарактеризувати теоретичну суть та практичну організацію асоціацій та об'єднань страхових посередників; проаналізувати переваги та недоліки таких об'єднань на ринку.	12	2	4	-	-	6	15	1	1	-	-	13
Тема 4. Основні страхові посередники на світовому та вітчизняному	15	3	4	-	-	8	13	-	1	-	-	12

ринках страхування. Мета: розглянути діяльність основних світових та вітчизняних страхових посередників, особливості їх діяльності, їх роль на міжнародному ринку страхування.												
Разом за змістовим модулем 1	51	9	16	-	-	26	52	2	4	-	-	46
Змістовий модуль 2. Особливості реалізації страхових послуг страховими посередниками												
Тема 5. Страхова послуга та особливості її реалізації Мета: охарактеризувати сутність та види страхових послуг; розкрити етапи реалізації страхових послуг на ринку страхування.	16	2	6	-	-	8	15	1	1	-	-	13
Тема 6. Порядок укладання та ведення страхової угоди Мета: розглянути загальні положення страхового договору, етапи його укладання та особливості ведення, умови дії та розірвання.	13	2	4	-	-	7	12	-	1	-	-	11
Тема 7. Державне та міжнародне регулювання посередництва у страхуванні Мета: дослідити правовий механізм державного регулювання страхового посередництва; особливості, методи та моделі вітчизняного та	10	2	4	-	-	4	11	1	-	-	-	10

міжнародного регулювання.												
Разом за змістовим модулем 2	39	6	14	-	-	19	38	2	2	-	-	34
Усього годин	90	15	30	-	-	45	90	4	6	-	-	80

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Страхове посередництво» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Страхові посередники: види, функції, особливості діяльності. Завдання: 1. Дослідіть вплив страхових посередників на розвиток страхового ринку. 2. Складіть порівняльну таблицю агентів та брокерів: відмінності та спільні риси, плюси та мінуси діяльності. 3. Охарактеризуйте непрямих страхових посередників та їх роль на ринку страхування. 4. Схематично відобразіть порядок реалізації страхової послуги за участю страхового посередника. 5. Проаналізуйте діяльність аварійних комісарів в Україні.	6	11
2	Тема: Страхові та перестрахові брокери на страховому ринку. Завдання: 1. Схематично відобразіть порядок реалізації страхової послуги за участі страхового брокера та пере страхового брокера. 2. Проаналізуйте динаміку розвитку страхового брокерства в Україні та дослідіть основні тенденції. 3. Дослідіть переваги та недоліки використання послуг страхового агента чи страхового/пере страхового брокера на вітчизняному та міжнародному страховому ринках. 4. Охарактеризуйте механізм розрахунку різних видів комісійної винагороди брокерів (брокерська комісія, перестраховальна комісія).	6	10
3	Тема: Асоціації та об'єднання страхових посередників. Завдання: 1. Назвіть та охарактеризуйте діяльність об'єднань страхових посередників в Україні. 2. Схематично відобразіть механізм співпраці асоціацій та об'єднань страхових посередників з страхувальниками та страховиками. 3. Розробіть порівняльну таблицю переваг та недоліків видів об'єднань страхових посередників. 4. Проаналізуйте доцільність асоціацій та об'єднань страхових посередників на ринку страхування в сучасних умовах розвитку.	6	13
4	Тема: Основні страхові посередники на світовому та вітчизняному ринках страхування. Завдання:	8	12

	1. Проаналізуйте рейтинг страхових посередників на міжнародному фінансовому ринку. 2. Охарактеризуйте діяльність вітчизняних страхових посередників та назвіть перспективи їх подальшого розвитку. 3. Дослідіть динаміку співвідношення кількості страхових брокерів та страхових компаній в Україні та порівняйте отримане значення з показником розвинутих країн. 4. Охарактеризуйте види послуг, що надаються страховими брокерами в Україні, поділивши їх на ті, що пов'язані із страхуванням і на ті, що не пов'язані. 5. Перелічіть заходи, які необхідно вжити для підвищення довіри страхувальників до брокерів.		
5	Тема: Страхова послуга та особливості її реалізації Завдання: 1. Схематично відобразіть порядок та механізм формування вартості страхової послуги. 2. Складіть порівняльну таблицю класифікацій видів страхових послуг. 3. Подайте у вигляді схеми порядок реалізації страхової послуги та механізм співпраці між всіма учасниками такого процесу. 4. З'ясуйте значення та роль аквізиторів в процесі реалізації страхової послуги. 5. Охарактеризуйте основні ознаки страхової послуги.	8	13
6	Тема: Порядок укладання та ведення страхової угоди Завдання: 1. Схематично відобразіть порядок укладання страхової угоди. 2. Подайте у вигляді порівняльної таблиці особливості укладання страхової угоди у розвинутих країнах (оберіть декілька). 3. Охарактеризуйте основні загальні правові положення страхової угоди. 4. Дослідіть правові особливості розірвання/припинення страхової угоди з ініціативи різних сторін. 5. Розробіть власний страховий договір на конкретну страхову послугу, використавши всі обов'язкові та додаткові умови.	7	11
7	Тема: Державне та міжнародне регулювання посередництва у страхуванні Завдання: 1. Охарактеризуйте основні напрямки співпраці у сфері регулювання посередницької діяльності між учасниками ринку і державою. 2. Дослідіть відмінності в країнах щодо регулювання державою діяльності страхових посередників. 3. Схематично відобразіть порядок доступу іноземних страхових/перестрахових посередників на національний страховий ринок (вільний та регульований доступ). 4. Обґрунтуйте доцільність прийняття Закону України «Про страхове посередництво». 5. Проаналізуйте діяльність Федерації страхових посередників України.	4	10
Усього годин		45	80

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- глосарій;
- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій;
- підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається за дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

З навчальної дисципліни «Операції перестрахування» проводиться семестровий залік. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичне питання з дисципліни, тестові завдання, глосарій і виробничу ситуацію.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: теоретичне питання (10 балів), 4

тести «обрати єдину правильну відповідь» - по 2 бали (сумарно 8 балів), визначення 4 термінів - по 2 бали (сумарно 8 балів), виробнича ситуація (14 балів).

10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

14 балів здобувач отримає за повне та правильне (відповідно до чинного законодавства; без математичних помилок) розв'язання виробничої ситуації.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання задачі відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне питання, правильне розв'язання виробничої ситуації, правильна відповідь на тестові питання та сформульовані правильні визначення з глосарію. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію, а також розв'язання виробничої ситуації, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття питання білету або правильного розв'язання виробничої ситуації, але у відповіді недостатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються окремі неточності, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та відповідей на тестові завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
9	9	8	8	9	8	9	40	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література - основна

1. Вовчак О.Д. Страхування: навч. посібн. 3-тє видання. Львів: «Новий світ-2000», 2006. 480с.
2. Говорушко Т. А. Страхові послуги : 3-тє видання: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2019. 376 с.
3. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
4. Клаптів Ю.М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ. 2020. 568с.
5. Попова Л.В., Федішин М.П., Білявська А.В. Інноваційно-технологічний розвиток

- страхового ринку України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. №6. Том 30 (69). Частина 2. С.103-107. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-6-41>
6. Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів та умови провадження посередницької діяльності у сфері страхування та про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова правління НБУ від 30.06.2022 № 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0135500-22#Text> (дата звернення: 01.08.2022)
 7. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.08.2022)
 8. Про страхування: Закон України від 18 листопада 2021 року № 1909-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 01.08.2022)
 9. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посібник; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 288 с.
 10. Страхові послуги: навч. посібник / Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І. В. Дем'янчук; за заг. ред. Д. І. Деми. 3-тє вид., стереотипне. Київ: Алерта 2017. 526 с.
 11. Страхові послуги: підруч. / С.С. Осадець, Т.М. Артюх, О.О. Гаманкова та ін.; кер авт. кол. С.С. Осадець і Т.М. Артюх. Київ: КНТЕУ, 2007. 464 с.
 12. Страхування та страхові послуги у господарській діяльності : навч. посіб. / В.І. Антонік та ін. Кривий Ріг : Роман Козлов, 2015. 711 с.
 13. Страхування: підруч. / Керівник авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 3-тє, без змін. Київ: КНТЕУ, 2006. 590 с.
 14. Федішин М.П., Попова Л.В., Верещагіна О.Ю. Сучасні реалії ризик-менеджменту в страхових компаніях. *Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2021. Вип. 61. С.227-233. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/61_2021/43.pdf

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Національний банк України – <https://bank.gov.ua>
2. Кабінет Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua>
3. Міністерство фінансів України – <https://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua

Інші інтернет-джерела

1. Регулювання ринку небанківських послуг «спліт». Сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/split> (дата звернення: 01.08.2022)
2. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL: <http://www.uainsur.com.ua>
3. Офіційний сайт Моторного транспортного страхового бюро України. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/>
4. Сайт Фориншурер. URL: <https://forinsurer.com/news?t15>
5. Путівник для небанківських фінансових установ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Guide-book_for_non-bank_financial_institutions.pdf?v=4 (дата звернення: 01.08.2022)
6. Нова модель регулювання ринку страхування в Україні від НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-oprilyudniv-bachennya-maybutnogo-regulyuvannya-strahovogo-rinku-ukrayini> (дата звернення: 01.08.2022)

7. Біла книга "Майбутнє регулювання ринку страхування". URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya> (дата звернення: 28.07.2022).
8. Показники діяльності страхових/перестрахових брокерів. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 28.07.2022).
9. Основні показники діяльності страхових компаній (у розрізі установ), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 835. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 28.07.2022).
10. Показники діяльності страхових компаній URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 28.07.2022).
11. Сайт федерації страхових посередників URL: <http://fspu.com.ua/>